Any VI. Dissapte 3 de Febrer de 1883. Núm. 5.

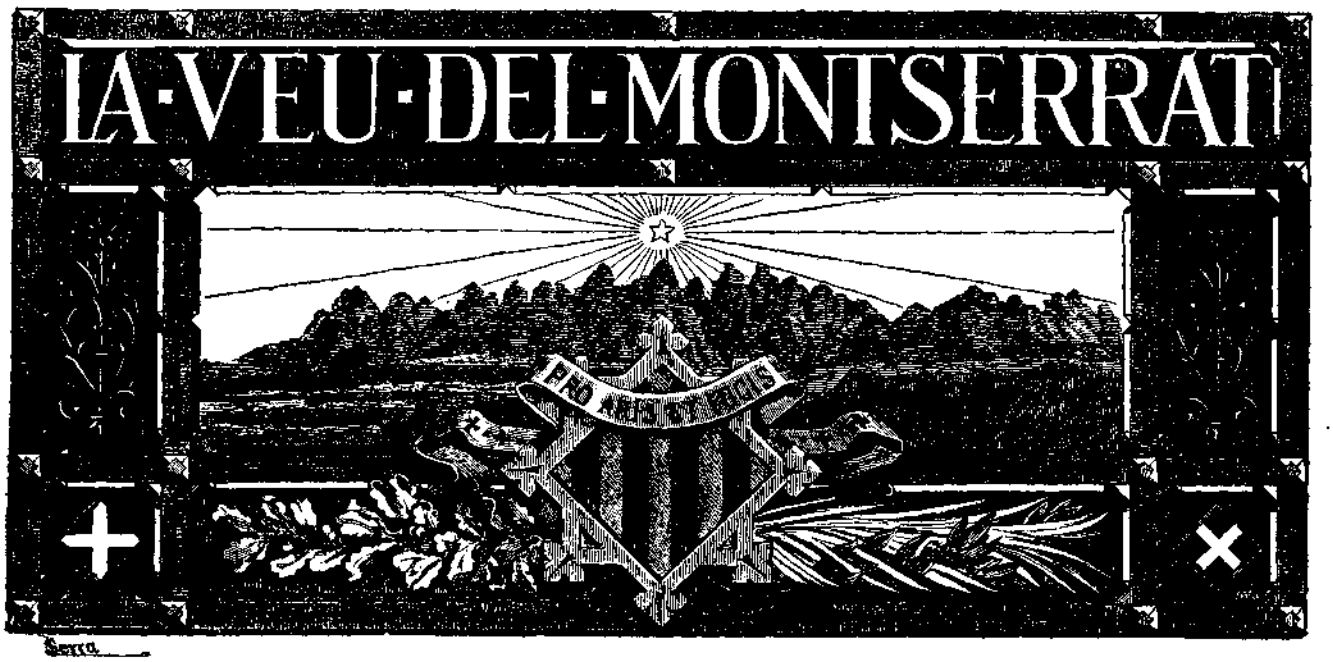

SETMANARI POPULAR DE CATALUNYA.

LOS IGUALITARIS.

En la vergonyosa mort del infelis Gambetta hi ha hagut un fet que alguns de nostres lectors tal volta haurán reparat, y que proba lo que son los revolucionaris que tant bravatejan de *igualtat devant de la lley*. A semblansa dels radicals italians que á totas passadas volian els ossos del Garibaldi á Roma per posarlos al Pantheon al costat de Víctor Manuel, los radicals francesos, los servils cortesans del *dictador*, los que s'havian congregat á son entorn y sota la bandera que portava escrit lo lema de *¡guerra al clericalisme!* s' empenyaren en que las mortals despullas del seu amo fossen enterradas á París; y no perdonaren medi, ni recurs oratori, ni pressió moral, per donar entenent al pare del Gambetta que accedís á la sua demanda. Aquest desde un principi se tancá en una absoluta negativa, y quan lo Pau Bert, Spuller y tots los demés farautes gambettistas anaren expressament á Niza, per obligarlo en certa manera, fentli veure que'l seu desitx no era sols una mostra d'afecte personal, sinó la expressió de la voluntat del partit y casi casi de la voluntat nacional, lo pare del Gambetta se mantingué més ferm en sa negativa, y per tancar la porta á tota nova instancia, digué que si algú intentava, per més alt que fos, oposarse á sa voluntat, ell mateix aniria á París á cercar lo cos del seu fill, y al últim extrem faria valer sos *drets* devant dels tribunals. A exa resposta abaxaren lo cap los emissaris, y'l cadavre del Gambetta fou transportat á Niza.

De modo que'ls que tant han llegislat á son albir sobre la França, los que han volgut fer una França nova, anticlerical, saturada de impietat, se troban impotents devant de la resoluta negativa d'un pare que reclama'l cos mort del seu fill, y han de desistir de llurs pretensions. De modo que tenim que á un pare se li regoneix lo dret sobre'l cos del seu fill y se li respecta sa voluntat de colgarlo allá hont vulga; y'ls matexos que regonexen aqueix dret y no gosan contradirlo, son los que han dictat las lleys d'expulsió de las ordres religiosas y las lleys de ensenyansa *láica, gratúita, obligatoria*, per las quals se conculcan los drets més sagrats dels pares sobre'ls seus fills, y se'ls hi roba, no'l cos mort, sino l'ánima dels seus fillets, l'ánima redimida per la sanch de Jesucrist y feta hereva del cel per lo Sant Baptisme.....

¿Pot donarse prova més terriblement lluminosa que aquesta de lo que son y de lo que volen los igualitaris, exos dèspotas que ab lo nom de *llibertat* y sota la disfressa de la *igualtat* engendran la pitjor de las tiranías, y fan del Estat un monstruós Moloch al qual s'han de sacrificar los bens, la sanch, la conciencia, la ánima dels ciutadans?

Si creyeu que devant de la lley te un pare'l dret absolut encara sobre'l cos que ell engendrá, quan aqueix cos no es mes que un munyoch de carn podrida que aviat no será mes que un grapat de cendra, ¿perquè devant de la lley, negau á milenars de pares lo dret sobre la ánima dels seus fills, ò millor dit, lo *dever* que Deu Criador los ha imposat de cuydar d'aquexa ánima inmortal, d'encaminarla per las vías de la salvació, de nodrirla ab lo pa de la veritat, d'il-luminarla ab la llum de la revelació,

© Biblioteca Nacional de España

de regirla ab los dictats de la lley divina, y de no dexarla may enmatzinar ab lo mortal vírus d'una ensenyansa sense Deu, de no dexarla empresonar en l'ergástula oficial de l'escola láica de la qual n'heu desterrat á Cristo y n'haveu esborrat tot signe de Religió?

¡Quánt cert es y què sovint se verifica allò dels Sants Llibres que *mentita est iniquitatis sibi!* ¡Quánta infamia encubreix aquexa bandera de la Revolució que porta 'ls tres mots de *llibertat, igualtat* y *fraternitat!* Tota la sinagoga del radicalisme francès s'ha declarat impotent devant de la negativa del pare den Gambetta que ha volgut fer valer son dret sobre 'l cadavre del seu fill; y al mateix temps persegueix y expulsa á centenars de ciutadans pe 'l *crim* d'ensenyar la doctrina cristiana, y vol obligar als pares de familia á que 's dexen arrebatar als seus fills vius, y 'ls entreguen en mans d'exos mestres que 'ls han de educar *civilment*, que es lo mateix que donarlos en mans del diable.

No oblidarán l'exemple 'ls pares francesos; y demá que un pare de familia, per no voler trahir sa conciencia y faltar á las lleys divinas y eclesiásticas, per no voler consentir á que lo Estat li prengue 'l fill, se veja acusat y portat als tribunals com á contraventor de las lleys sobre ensenyansa, no haurá menester per sa defensa d'altra rahó que la que acaban de donarli 'ls matexos prohoms del radicalisme, y dirlos ab cristiana enteresa: vosaltres matexos jutjeu si devant de la lley y devant dels drets de la autoritat paterna, anteriors y superiors á tota lley civil, ha de valer menos l'ánima d'un fill viu que 'l cos d'un fill mort.

J. C., Pbre.

CARTAS ROMANAS.

—

Roma, 29 de Janer de 1883.

Hi ha gent que son com la burra de Balám; profetisan sense pensarsho. Aquí un Comitè oficial ha organisat una Exposició de Bellas Arts que s'obrí 'l diumenge passat ab lo bombo y campanillas propis de tals actes, y ab las conseqüents empentas y escamoteigs de rellotjes y portamonedas, segons diuen, perque jo no ho vaig veure. Açò fins aquí no te res de particular, puix d'Exposicions lo mon ja n'ha vistas moltas, y'm sembla á mi que fer una Exposició de Bellas Arts, gastantse un dineral per l'edifici, en una ciutat com Roma, que es un Museu de cap á cap, es casi casi com á Barcelona fer lo que 'n diuen *el lago* del Park á la vora del mar. Però tornem á la burra de Balám. Lo tal Comitè ha cregut convenient publicar una revista il-lustrada de la Exposició—que segons diuen es mólt magre, s'enten la Exposició—y en lo primer número, lo bo del redactor encarregat de fer l'article d'entrada, pensantse segurament posar una pica á Flandes, s'ha despenjat ab lo següent intròit: *Roma, un dia capital del mon, y avuy d'Italia.....* Moltas gracias per lo obsequi, poden dir los romans, que ab una empenta més nos quedem sense capitalisació. Y 'l bo del home ha dit una veritat com un temple, fins á eert punt; puix si 'ls fos possible als *hostes* fer de Roma lo que 'n volen, y acabarla de descapitalisar, açò seria un cadavre del que n'ha fugit l'ánima. Seria un cadavre gegant, però seria un cadavre. La Roma que 'ls italianíssims volen, seria no més que la capital de Italia, una ciutat morta; perque l'ánima de Roma es lo Papat, la vida de Roma son los recorts y las esperansas que 'l Papat simbolisa. Fins (cosa que semblará una paradoxá, pero es paradoxá que se 'n podria fer tot un llibre), fins los matexos recorts y 'ls matexos monuments de la Roma pagana, perdrian de sa importancia y quedarian com un mirall que s'entela, com un llibre truncat, com un manuscrit raspat y borrós, lo dia en que no coronés aquest punt central del mon antich y modern la Tiara pontificia.

De Roma capital solzament d'Italia, per més que sos monuments subsistissen, se 'n faria 'l cas, si fa ó no fa, com de Madrit ó Lisboa; y 'l foraster que ara ab lo Papa catiu, encara troba que Roma es la regina del Univers, perque hi sent aquí, per dirho axis, la palpitació forta del cor de la catolicitat; sense 'l Papa se 'n aniria pe 'l Foro ab lo cap baix, y passaria indiferent per sota l'arch de Septimi Sever, y al mitx de la plassa de Sant Pere sentiria esgarrifansas de fret, figurantse tal volta ohir al vent murmurar per los ambulacres deserts de la vasta y grandiosa columnata, aquellas paraulas del poeta: *magni nominis umbra!*

Que 'l Papa fa Roma, es cosa que fins los *italianissims* ho palpan y ho senten. Lo Quirinal fet habitació de la Monarquia saboyana, fa l'efecte de una tenda de campanya; ¿y quí es que, quan se anomena Roma, pense en la Cort allotjada al Quirinal? Però 'l Vaticá, que desde la plaçeta del Quirinal se veu á l'altra part de Roma com un' ombra gegantesca, sever com una sentencia de Deu, magestuós com lo símbol de la més alta autoritat de la terra, radiant de gloria, quan lo sol ponent li bat á l'espatlla, com un hymne triumfal que la humanitat redimida entona á son Redemptor; lo Vaticá, *residencia* del Papa presoner, es lo Palau del primer Rey de la terra, Vicari d'Aquell que ha dit *per mí 'ls reys regnan;* es lo trono de una soberanía que no ha menester cap sanció humana, que no ha de adular, per sostenirse, las tumultuarias passions del poble, ni doblegarse á las violencias del dèspota prepotent; es la cátedra hont la veritat may s'eclipsa ni s'esmortueix, y'l tribunal que estigmatisa totá injusticia, vinga d'hont vinga, y redressa tot agravi, mal s'hage de arrugar lo front d'algun Cèssar; es, en fi, la casa augusta hont tot lo mon sab que hi viu un home á qui grans y petits poden anomenar ab lo dolcissim nom de Pare, y que en efecte cuyda y vetlla á tot lo mon ab l'amor y la sol-licitut de Pare d'una fillada inmensa com las estrellas del cel. ¡Y pensar que la Revolució s'havia proposat ofuscar ab la magestat enmanllevada d'un trono improvisat, la grandesa del Soli pontifici! Y al últim per venir á dir com lo pobre diable de la Revista de la Exposició, inflant las galtas y fregantse las mans de gust: *Roma, un dia capital del mon, avuy d'Italia...*

*
* *

Y lo bo del cas es que, mentres aquets infelissos están empenyats en ferne de Roma una capital de regne, lo Papa tant com may ne va fent la capital del mon. Açò se 'ls posa als *italianissims* com una busca al ull ó com una espina atravessada al coll. Ells, que per trobar amichs y aliats que 'ls guardessen las espatllas han fet la gara-gara á n'en Bismark; que per millor assegurar la seva obra y dexar al Papa *aislat*, anaren á Viena á mendicar una visita del Emperador, y que son ca-

© Biblioteca Nacional de España

passos de anar á llepar las babutxas del gran turch de Moreria, se troban ara que en Bismark en bons termes els ha vingut á dir que son una colla de gats; y l' Austria 'ls diu que no li fassan massa pessigollas ab açò del *irredentisme* ó sinó l' Emperador los tornará la visita acompanyat de cent mil bayonetas; y fins la Fransa, la comare Fransa, los reganya un xich lo pinyol, y mes ara que s' ha olorat que á la *Consulta* y al Quirinal se sabia alguna coseta de la feta del príncep Geroni Napoleon.

Y mentrestant lo Papa, á qui volian arreconar al Vaticá á dir parenostres, se veu rodejat de ministres de totas las potencias; l' Emperador Guillem li acaba d'escriure empenyant sa paraula de que 's fará una revisió de las lleys de Maig y 'l Bismark, encara que li vinga un xich á repel, ha de confessar que 'l perseguir als catòlichs no porta res de bo per l' Imperi; y 'l Czar de las duas Russias ha conegut que 'l Papa de Roma pot molt, y per consegüent s' ha negociat un Concordat que está á punt de firmarse, y que si be no es tot lo que 'l Papa voldria, per bona entrada ja n' hi ha per acontentarse; y per últim l' Inglaterra, se va acostant, acostant al Vaticá, y potser no es lluny lo dia en que lo que es ara una agencia oficiosa se convertesca en representació definitiva. Tot açó 'ls te als italians esberats y malhumorats; y n' hi há per estarho; puix si be no es home en Bismark per promoure una creuada á favor del Papa, no obstant, se van posant las cosas de manera, que 'l Papa s' ha fet més necessari que may fins dintre del mecanisme politich de las nacions, y com lo Papa no mor may y de reys y reyets y Emperadors de més bigotis que l' Humbert, á Roma n' hi han estat de pas més d' una dotzena, resulta que á l' hora ménos pensada un *¿qui ho havia de dir?*, que son las sorpressas de la divina Providencia, fará que 'l poble de Roma veja altra volta á son Rey llegítim y la Cristiandat se alegre ab l' acabament del cautiveri del Pontífice. ¿Ho veurá Lleó XIII? Sembla que ho merexeria, perque no hi plany fatigas y vigilias per lograrho; però també 'ns ho semblava de Pio IX, en qui 's veyan senyals d' una especial predestinació. Sia com sia, de Deu es l' hora y ell cuyda de sa Iglesia; y son de tal naturalesa las obras de Deu, que 'ls dias, ni 'ls anys, ni las vicissituts dels temps, ni las agitacions dels hòmens poden ferlas caducar ni trastornarlas.

Quan un troba per aquí las petjadas dels Nerons y Dioclecians, y sent los renills dels cavalls dels bárbaros del Nort, y recorda las tumultuosas faccions de la Etat Mitjana y las prepotencias dels Emperadors, y al últim veu desaparexer com un' ombra al Colós del sigle que havia regalat lo títol de *Rey de Roma* com una joguina al seu desditxat infant, conteu si s' ha de riure de las bravatas de aquestos *italianissims* que diuen: *á Roma som y aquí 'ns quedarem*.

La consigna de la revolució italiana, instrument fácil de la revolució cosmopolita, fou la garibaldina frase que adoptá Víctor Manuel: *Andremo al fondo*. Ells son á Roma, mes al *fondo* encara no hi han arribat. Allá 'ls hi espera la Justicia de Deu; y aquesta es una justicia que may falla.

J. Collell, Pbre.

Secció Literaria.

UN DEIXEBLE DE SANT FRANCESCH.

—

Sant Francesch ja te onze apòstols,
¿hont lo dotzè trobará?
¿lo trobará dins un claustre
com una espiga en son camp?
No 'l cerca, no, dins un claustre
sinó en mitx de la ciutat,
no 'l cerca monjo ni asceta
sinó vanitós soldat.
No haventlo vist ni en pintura,
li dona aquest Deu vos guard:
—Fa temps que portas espasa,
fa temps que dus helm daurat
y arreus d' argent y de ferro,
mes ja tot ho pots llansar.
Ton cinyell será una corda,
ton hábit més rich un sach,
tindrás la creu per espasa,
per esparons pols y fanch.
Segueixme, que si fins ara
soldat d' un rey has estat,
soldat d' un rey de la terra,
del rey del cel ja ho serás.—
Dit y fet, sens dir paraula
los arreus se va llevant,
com á Jesús los apòstols
seguint á qui l' ha cridat.
Lo guerrer se torna frare,
lo lleó un anyell manyach,
ahir li deyan Tancredo,
abuy Angel de Reat'. (1)
Si de nom li deyan Angel,
també de fets ho será,
allistantse á la bandera
d' aquest Serafi encarnat.
Quan sent les passions humanes
recorda que fou soldat;
pujant al cim de una serra
tracta l' infern de covart
y desafia als dimonis
á batalla singular.

Jacinto Verdaguer, Pbre.
Mestre en Gay Saber.

LA MULLER DE GLAS.

—

X

Després de lo qual, comte y comtesa se'n anáren á viure al castell del marit que, com avans deixí entendre, estava situat en les vores del Segre.

Y aquí compta'l poble que la lluna de mel fóu molt trista, es dir que no fou tal lluna de mel, sinó lluna de glas y de de les més fredes. Devades s'esforçava'l bon comte en donar á sa muller mostres expresives del séu amor intens, devades se trencava'l cap imaginant què podia distráurela d'aquella especie d'encantament en que semblava estar la pobre Eduvigis. Com era'l compte home de cap mólt clar y lliure de preocupacions y fatilleries, no creya, nó, que sa muller estigués encantada per algun gegant de males entranyes ó algun bruixot de malehida casta. Ans creya que podia ésser allò perturbació del cervell, es dir una lley de bojería mansa que'ls metges no sabían entendre, per més que'ls amenaçá y tot, si la veritat no li deyan.

Mes l'Eduvigis no demostrava cap esgarriament de la rahó; atinava en tot, enrahonava de tot ab acert; solament que no sabía sentir, que no sabía estimar. No amava res, no s'extremía per res. No hi havía per ella plahers ni dolors. Era una veritable autòmata, mes ab conciencia y rahó. Aixís al menys ho explica'l poble.

(1) Reate antigament, abuy Rieti.

© Biblioteca Nacional de España

XI

Naturalment que'l comte Jofre tocava als límits de la desesperació. Amava á l'Eduvigis ab un amor vivíssim, mes era com amar á una estatua. No'l rebujava, no'l despreciava; mes tampoch li manifestava la menor correspondencia. A pesar del gran respecte qu'ell li tenia, hi havía hores qu'ell s'enfurismava y ab veu enèrgica l'apostrofava aixís:

—No'm digas que m'estimas, si es que no ho fas; mes traume del dubte, mátam aquesta incertitut que'm devora, que'm consum, que m'aniquila. Dígam la veritat, sía la que sia: ¿m'estimas ó no m'estimas?

Mes ella, girantli idiotament aquells ulls sèus, qu'en tals moments semblavan dos hermosos crestalls de glas que la llum colorava de blau, feya tant sòls un moviment d'espatlles que pensará'l lector quo volía dir «¡y á mi qué m'explicas!», mes qu'en opinió del poble significava: «no t'entench.»

Tant lacònica resposta acabava d'encendre al cavaller, que fugía aleshores y se'n anava á caçar senglars pera esbravar en algú la sùa ira.

XII

Cridats pel comte, acudíren al castell los metges de més fama qu'en tota la Cristiandat se trobáren y fins (sia dit ab perdó) hi aná també algun curander juheu qu'entenia mólt en herbes y qu'en secret feya móltes potingues. Totes eixes visites li costáren al comte grans dinerons sens que'n tragués altre fruyt que l'enterarse tothom d'aquella freda naturalesa de la sùa esposa que li valgué en tota la rodalia lo nom de *la muller de glas*.

No la curáren ni li entenguéren lo mal, si bé no se sabía encara si realment era allò malaltía, ó bé cálcul simplement y sequedat de cor lliure y voluntaria.

XIII

Aixís les coses, los moros, qu'en aquells temps may sabían estar quiets, los vinguéren ganes de fer algun passeig per les terres catalanes. De lo que esdevingué que's féren crides per que'ls cavallers y senyors tots ab llurs meynades s'amanissen pera combatre als tossuts enemichs dels cristians realmes.

No fou exceptuat de les crides lo comte Jofre, y ell sentí gran pesar per no esserho, no perque no fós mólt arriscat y valent y mólt noble defensor de la Santa Creu y del propi honor. Lo que sentía y l'apesarava en extrem era'l tenir que deixar á sa muller en la soletat de son castell y en aquella altra més terrible soletat de sa carencia de sentiments. Tant fonda y desagradable impresió causá en ell la nova de qua tenía de marxar á aquella campanya, que licit es presumir que, ab gran desfalch de sa cavalleresca honra, haurla sigut capáç de faltarhi, si tot repentinament no l'hagués esperonat una idea, qu'ell calificá de magnífica y que tot seguit tractá de posar en práctica.

L'idea era endúrsen sa muller á la guerra. No era tant solament lo goig de la companyía lo que anava á búscar ab tal idea, sinó provar també si l'espectacle horrorós de la guerra, si la vista de la sanch y de la mort feresta logravan despertar aquell cor adormit en són inexplicable.

L'idea li fou á la muller de glas manifestada pel atribulat cavaller, al qual li respongué ella arronsant, com de costum, les espatlles, ab lo qual volgué dir en aquella ocasió, segons explica'l poble, no la paranla sabuda «no t'entench», sinó aquesta altra més resoluta: «fes com tu vulgas».

XIV

Com lo comte ho volía, veheuse aquí que, com á altra Joana d'Arch, vestíren á la nostra delicadissima castellana ab elm de guerrer y cota de malla y li posáren en les blanes mans, enguantades de ferro, les regnes d'un cavall y la barra groixuda de pesada llança.

En tal guisa, comte y comtesa, seguits de sos vassalls, se n'anáren á trobar als altres cavallers y á llurs meynades que per diferents camins anavan acudint al lloch determinat de la bèlica cita.

Y, reunit que fou l'exèrcit cristiá, portant á son devant un capdill il-lustre ja en les histories, marxá, soberch y amenaçador, en busca del moro arrogant. Al qual no trobá certament dormint en la palla, sinó mólt ben preparat y mólt dispost pera la lluyta. Aquesta començá desseguida que's trobáren abdós exèrcits y fou empenyada y terrible y una de les majors batalles que per aquells temps hi hagué entre cristians y moros.

XV

Lluytava ab furor lo comte Jofre y á son costat anava la sùa muller, portada més pel instint de son cavall que per l'instint propi. Devades girava'ls ulls lo cavaller á veure si l'estrèpit aquell de la lluyta y aquella farum de mort y de sanch la conmovía; res notava en ella que designés conmoció, ni sentiment, ni espasme. Era la mateixa muller de glas dels altres díes.

En açò, se li acostá un moro mólt arrogant y valent que descarregá sobre son cap cubert de ferro un colp terrible de maça. Caygué la pobre desplomada del cavall y, si no morta, aturdida. Lo comte Jofre ho vegé y corregué en sa ajuda. Mes en aquell moment s'acostáren altres moros y á tots dos los empresonáren.

La victoria's dicidí aleshores per l'exèrcit cristiá y'ls alarbs fugíren, mes emportántsen catius al comte y á la comtesa.

XVI

Los capdills de la moresma tractáren ab noblesa singular als dos catius nobilíssims. Ella fou posada en la tenda millor y més ben guardada. No era morta encara, mes anava á morir. Aquell terrible colp li havia desfet lo cervell.

Dos hòmens ploravan en aquesta tenda: lo comte y'l moro que aixís la feya morir. Es fama que aquest, quan s'adoná que havía descarregat colp tant forçut sobre tant feble y ensemps tant hermosa criatura, jurá pel Profeta, que may més combatría á ningú sens vèureli'l rostre.

Lo color de la mort s'estengué per aquella cara qu'era avans del color del sol y la sùa ánima deixá'l mon sens fer moure'ls ulls, sens deixar obrir la boca...

XVII

Explicá'l cavaller l'historia trista dels séus amors y'ls metges dels alarbs, que eran aleshores, per lo que's diu, més sabis que'ls dels cristians, volguéren saber lo misteri de la muller de glas. A qual efecte obríren lo pit del cadavre per buscarli'l cor. Y'l trobáren, y tot ho comprenguéren. Aquell cor era glassat.

Y ara aquí fa veure'l poble la lógica de la rondalla. Perque, com lo lector recordará, aquell cor no era'l séu, sinó'l del cavaller Arnau que's glassá en lo moment mateix que'l cos del desditxat se glassava en les aygues d'aquell riu. Lo cor de l'Eduvigis, lo cor que sabía sentir, que sabía estimar, estava enterrat, pot ser encara viu (si no s'havía mort ensemps qu'ella) ab les mortals despulles de son pobre enamorat.

XVIII

Veheuse açí explicada la rondalla de *la muller de glas*. Com me la comptáren te la compto, te diré, lector, seguint lo romanç, y desseguida'm rentaré les mans com Pilat, encara que aqueixa *moda* de Pilat es ja prou passada de moda.

LLUÍS B. NADAL.

Vich, janer de 1883.

Crónica Religiosa.

UNA CARTA IMPORTANT.

Ho es sens dupte la del Emperador Guillem á Sa Santedat, puix si bé dexa caure algunas frases, com la de la *condescendencia del clero*, que no son prou justas, se pot col-legir d'ella que toca á son terme lo trist periodo d'hostilitat contra l'Iglesia que tant á prova ha posat la enteresa y fidelitat dels catòlichs del Imperi alemany. Diu axís la carta tal com l'ha portada la *Norddeutsche Allgemeine Zeitung*, y es contextació á una que'l Papa havia escrit á l'Emperador á 3 de Desembre del any prop passat:

© Biblioteca Nacional de España

«Jo 'us retorno de tot cor la sincera benevolencia que me haveu manifestat en esta carta en la que veig confirmada ma esperansa de que la satisfacció que vos heu experimentat tant com jo, per lo restabliment d' una legació prussiana prop del Vaticá, será per V. S. un nou motiu de correspondencia á las disposicions de que ha dat prova mon gobern, provehint, en lo possible, la major part dels bisbats vacants.

»Só de parer que si aquesta intel-ligencia s' hagués extès igualment á la notificació dels nombraments ecclesiástichs al poder civil, seria més ventatjosa encara á l' Iglesia que al Estat, perque donaria la possibilitat de provehir las vacants dels beneficis ecclesiástichs.

»Si jo podia obtenir del clero un poch mes de condescendencia sobre 'l particular y vejés realisarse un acort recíproch, preferiria que las lleys que fins ara se havian considerat indispensables per la defensa dels drets del Estat, baix lo règimen de combat, y que avuy dia no son ja necessarias, á conseqüencia de las amigables relacions establertas, fossen somesas al exámen sério del Parlament de la monarquía.

»Aprofito aquesta ocasió per assegurar de nou á Vostra Santedat mon afecte y respecte personals.—Guillem.»

L' ACTITUT DEL CENTRE CATÓLICH ALEMANY.

Havent la *Gaceta general de la Alemanya del Nort*, ab ocasió del carteig del Papa y l' Emperador, fet algunas suposicions injuriosas al Centre Católich, la *Germania* hi contexta ab los següents párrafos que defineixen l' actitut del benemèrit grupo de católichs del Parlament prussiá, que tant alta y tan pura ha sabut sostenir sa bandera durant la prolongada lluyta del *Kulturkampf*.

Diu la *Germania*:

«Se despren de l' última frase del solt de la *Gaceta*, que 'l cambi de cartas entre 'l Papa y l' Emperador se refereix á las negociacions politich-religiosas. Tenim una satisfacció en consignarho. Per lo mateix, esperem també nosaltres ab la *Gaceta del Nort* que las negociacions «prometen ser coronadas de bon èxit.» No tenim necessitat de gayres paraulas, per rectificar la afirmació absurda de que 'l Centre tracta d' impedir la conclusió d' aquestas negociacions. Totas las forsas y tots los treballs del Centre precisament se concentran en aqueix punt: contribuhir, á la mida de sos esforsos, á la realisació d' una pau sòlida y durable. Lo Centre no pren part alguna en las negociacions diplomáticas entre l' Iglesia y l' Estat; sa missió es representar al Parlament las necessitats y 'ls desitxs de sos electors, y de lograr, per la via legal, la revisió de las lleys. Las mocions del Centre no 's fican per res en lo curs de las negociacions, puix que ellas no tocan pas las qüestions de principi que s' hi tractan; sobre tot l' *Anzeigepflicht*. Aquestas mocions van encaminadas solament á demanar milloraments que 'l gobern *pot* y *deu* otorgar, avans de la conclusió d' un *modus vivendi* ab Roma è independentment del curs de las negociacions, per aminorar axís lo malestar religiós y la posició del clero en las parroquias católicas. Aquestas mocions, al contrari, servexen per afavorir més las negociacions.»

Los diaris católichs d' Alemanya publican articles notables y plens d' elogis ab ocasió de las *bodas de plata* del príncep hereu. Sobre tot ells fan constar que los católichs, pregant fervorosament pe'l bé de la familia imperial, desitjan y demanan ardentment lo restabliment de la pau religiosa.

La carta del Papa al Arquebisbe de Dublin.

En las més grans confusions y en las èpocas més tumultuosas de l' humanitat, la veu de l' Iglesia sempre se fa sentir reposada, convincent y serena. No hi há ningú que ignore en aquets moments la trista situació de l' Irlanda que, tot exclamantse contra l' opressió de la metròpoli inglesa, ha vingut á caure en mans d' una altra opressió més terrible encara, la de las societats secretas. Tothom sab qu' entremitx dels disturbis y de la general excitació s' han format á Dublin societats expressas pera portar á cap los més negres delictes. Los Prelats de l' iglesia irlandesa han tingut y tenen que treballar mólt pera conservar l' ordre y la disciplina entre 'ls habitants de la católica Erin, esgarriats per munió de causas.

Bé tenían menester los dignissims pastors d' una veu poderosa que ensemps premiés sos esforços y enardís son coratge. Aquesta 'ls ha vingut de Roma en la magnífica lletra que ab fetxa de primer de janer han rebut del Papa. Cumpleix perfectament la tal lletra lo citat objecte y ella de segur tornará 'l valor al episcopat d' Irlanda si es que tant fatal successió de violentas escenas ha lograt un moment desmayarlo.

«Es necessari convèncer al poble feel—diu entre altras cosas la carta—de que la causa nacional deu estar ben separada dels projectes, dels plans y de tots los actes de las societats secretas; que si es just y llegítim pels oprimits revindicar llurs drets ab medis legals, no'ls es permès recorre á la protecció del delicte, y que, si la divina Providencia guarda pels virtuosos lo gaudiment dels fruyts de la paciencia y de la recta vida, entrega 'ls malvats, després d' infructuosas fadigas, als cástichs durs de Déu y dels hòmens.»

Aixís es l' Iglesia: sempre y en tot lloch combatent al mal, vinga ab la cara que vinga.

LOS BENEDICTINS Á ESCOCIA.

L' ordre de Sant Benet, que tant havía florit á Escocia en lo sigle XVI, renaix ara allí de la manera més brillant y consoladora. Lo fill de Lord Lovat feu donació á nns monjos inglesos d' aqueixa ordre d' un terreno pantanós entremitx de las montanyas escocesas y en ell se posá en l' any 1876 la primera pedra d' un sumptuós monastir, á qual fábrica concorreguéren tots los habitants d' aquells llochs ab son diner y son entussiasme. Donatius se féren de mólta consideració, y aixís se compren que s'haja pogut dur á terme una obra que ha vingut á costar més de 50,000 lliuras esterlinas.

Ara 'l Sant Pare ha volgut premiar los esforços dels generosos fundadors, accedint ab gust á l' instancia del episcopat escocès de convertir lo monastir en abadía directament subjecta á la Santa Sede. La publicació del Breu, per lo qual se fa saber eixa noticia, fou solemnement feta en l' iglesia del monastir lo dia 7 de Janer devant del arquebisbe d' Edimburch y del bisbe de la Diócessis.

Lo centenar de Sant Francesch á Messopotamia.

Á més de las noticias que 'ns han vingut sobre l' explèndida festa que feren los franciscans á Tunis, turbada solament per alguns *esperits forts* italians que ab impias demostracions volguéren *honrar* la memoria de son inmortal compatrici, hem vist alguns detalls de la solemnitats ab que celebráren lo centenar del *poverello* los franciscans de Messopotamia. Se cantáren so-

© Biblioteca Nacional de España

lemnes missas ab orquesta plena, se predicáren eloqüents panegírichs en diversas llenguas y 's feren altras demostracions que probáren la devoció d' aquells bons catòlichs que s' esmeráren per tant magníficas funcions en decorar y guarnir ab gran brillantor los temples ab flors y pinturas representant á Sant Francesch y als demés sants eminents de l' Ordre franciscana. La solemnitat d' aqueixas festas causá gran admiració en los árabes, menys durs de cor, per lo vist, que 'ls europeus de Tunis.

NOTICIAS VARIAS.

Mólt aviat presentará sas credencials á S. S. lo nou ministre del Brasil, senyor Andrada.

—Lo passat dissapte foren batejadas á Nápols tres donas moras expatriadas d' Egipte per ocasió de l'última guerra. Eran una mare ab sa filla y un' altra joveneta. Los administrá 'l batisme y la confirmació lo Excm. Sr. Arquebisbe d' aquella ciutat y 'ls feren de madrinas distingidas damas, una d' ellas la princesa de Caramanico.

—Un diari austriach, del dia 27, porta 'l següent important solt:

«L' Emperador d' Austria ha insistit personalment ab Sir H. Elliott pera que la qüestió del restabliment de las relacions entre la Santa Sede y la Gran Bretanya sia resolta lo més prompte possible. Quedan aixís desautorisadas totas las veus que han corregut sobre certa oposició que 's deya estava fent l' Austria á l' execució d' aqueix projecte.»

—Anuncia 'l *Moniteur de Rome* que 'l Sant Pare ha nombrat son cambrer secret de capa y espasa al baró de Wedell Jarlsberg, qui pertany á la primera noblesa de Suecia y de Dinamarca. Aqueix gentil-home fou alguns anys xambelá del Rey de Suecia, mes ell y sa muller se convertiren al catolicisme, fent sa abjuració en mans de Mons. Mermillod, y desd' alashoras son dels més ferms propagandistas que té á l' Escandinavia l' Iglesia Catòlica.

MONSENYOR RAMPOLLA.

Los diaris de Madrit han publicat algunas noticias biográficas del nou nunci de S. S. á Espanya. Mons. Rampolla nasqué á Pozzi (Sicilia) l' any 1843, de la noble y virtuosa família dels comtes del Tindaro. Segui sos primers estudis en lo Seminari Vaticá, després en lo col-legi Capránica y, per últim, en l'Academia d' eclesiástichs nobles. Fou un dels deixebles més aprofitats y distingits en tots los rams de las ciencias eclesiásticas. Fou elegit canonge de la Basílica Liberiana y en 1875 acompanyá al cardenal Simeoni á Madrit com conseller de la Nunciatura, quedant per algun temps al devant d' aquesta quan aquell Cardenal, per la mort del eminentíssim Antonelli, fou nombrat secretari d' Estat de Pio IX. Los que llavors lo coneguéren es fama que deyan: «sería un gran Nunci».

Tornat á Roma, fou nomenat secretari d' assumptos orientals en la Congregació de *Propaganda Fide* y Pronotari Apostòlich, y Lleó XIII, que 'l té en mólt apreci, li doná en 1880 la secretaría de la Congregació d' assumptos eclesiástichs extraordinaris. Desseguida fou també nomenat consultor del Sant Ofici y, un any després, canonge de Sant Pere. Lo tino y sagacitat ab que ha desempenyat la secretaría de la citada Congregació d' assumptos eclesiástichs li han valgut ara la Nunciatura á Madrit y 'l títol d' Arquebisbe d'Heráclea.

Estima mólt á Espanya, coneix y parla bé 'l castellá, es mólt jove encara, y de sas dots n'espera tothom que será en realitat un gran Nunci.

Lo *Bolletí Oficial Eclesiástich* d'esta Diòcessis publica una carta de S. S. contestant á la del nostre Il-lm. y Rvm. Sr. Bisbe ab que acompanyava la primera quantitat rebuda durant son pontificat pel PRIMER POBRE. Lleó XIII dona las gracias al nostre Prelat y als piadosos diocessans, qu'en mitx de l'escassedat produhida per las malas anyadas, no'ls ha faltat un óbol per atendre á las necessitats del Vicari de Cristo. A tots ells y, en especial, al venerable Prelat envia lo Sant Pare la benedicció Apostòlica. La carta está fetxada á Roma en Sant Pere, lo dia 28 de Desembre de 1882.

Dietari del Principat.

Los sermons que 's predicarán en la Santa Iglesia Catedral en aquets tres dias de Carnestoltas están encarregats; lo de demá, diumenge, al Sr. Canonge Lectoral Dr. D. Andreu Durán; lo del dilluns, al Dr. D. Emili Bassols, y'l del dimars, al Sr. Canonge Arxipreste, Dr. D. Francisco X. Fontanellas.

—Després del sol explèndit y de las glassadas que regnáren la setmana passada y que 's reproduhíren en los dos primers dias de la present, aparegué 'l dimars núvol regalantnos algunas gotas d'aygua. Lo dimecres nevá y plogué, però tot curtas estonas y á la nit, entre onze y dotze, se desencadená un fortíssim vent qu'escombrá totas las bromas. Aqueix vent, segons veyem per la prempsa, s'ha extès á altras poblacions de Catalunya y fora d'ella també. Ara tornam á veure dias de sol, mes lo cel está enfleganyat y lluny de tenir la puresa dels dias de la passada setmana. Las glassadas han disminuit. Los camps son més bonichs cada dia.

—Lo dimecres d' esta setmana se celebrá al Círcol Literari la segona sessió acadèmica del present curs, umplintla lo Sr. D. Bonaventura Agulló, distingit llegista y registrador de la propietat d' apuest partit judiaial, ab una eloqüent y profunda disertació sobre 'l *método*, la qual agradá mólt als oyents. Las sessions del Círcol començan d'una manera brillant y 's fan dignas de major concurrencia. Dels projectes de la sessió lírica no n'hem sentit dir res encara, y res, per conseqüent, podem anunciar á las numerosas personas qu'esperan ab ánsia, per las pròximas vetllas de Quaresma, sentir bona música en las salas del Literari.

—Lo passat dimars se verificá la fa temps anunciada traslació dels restes d'algunas de las víctimas de las deplorables ocurrencias de primers de Janer de 1874. Desde 'l cementiri de Seva, hont han estat algun temps, fóren los dits restes portats lo dilluns á l'iglesia del Remey, trasladantlos lo dimars al matí al cementiri d'esta ciutat, ab una estació en l'iglesia de St. Domingo, hont se celebrá un funeral. Assistíren á la ceremonia alguns parents de las víctimas, las autoritats municipal, judicial y militar, diversas comissions y varias personas convidadas.

—Definitivament lo dimecres, dia 31, s'inaugurá lo tros de vía compresa entre Calafell y Valls, en los ferro-carrils directes de Barcelona á Madrit, que está construhint la societat fundada per D. Francisco Gumá. La secció novament inaugurada y oberta desde 'l citat dia al servey públich es de 34 kilometres, y la suma de kilometres que s'explotan en

© Biblioteca Nacional de España

l'actualitat en los dits ferro-carrils es de 91. En aqueixa nova secció hi há obras de fábrica importants, sobre totas un magnífich pont de set arcadas sobre'l riu Gayá.

—A Ciutadella (illa de Menorca) s'ha fet pública festa per celebrar l'arrivada als cent anys d'una dona anomenada Francisca Alsina, que assistí al *Te-Deum* cantat per eixa circunstancia, acompanyada d'un nebot de 86 anys y dúas nebodas de 83 y 79 respectivament. Lo més notable del cas es que la tal dona no es *dona*, sinó fadrina, es dir qu'está encara per merèixer.

—Segons hem vist en alguns colegas, s'ha encarregat de la direcció de *L' Il-lustració Catalana* l'elegant poeta En Francesch Matheu y Fornells, persona de mólt gust y competent en materia de publicacions. Esperam poder admirarli aviat eixas qualitats, aixís com també sas indiscutibles dots literarias, en lo citat periòdich.

—Lo distingit filosoph Rnt. Sr. D. Antoni Comellas y Cluet, Pbre., nos ha enviat sa nova obra titulada: *Introduccion á la Filosofía, ó sea Doctrina sobre la direccion al ideal de la Ciencia*. Agrahim mólt l'atenció y farem del llibre lo degut exámen en nostra secció de bibliografía.

—En la solemne inauguració de las sessions de l'Academia de Llegislació y Jurisprudencia, de Barcelona, lo Sr. D. Manel Durán y Bas llegí un magnífich discurs en lo qual hi há párrafos mólt notables, referents á l' escola jurídica catalana. Parlará d'eixa disertació en sa pròxima carta nostre corresponsal *Ausoni*.

—Diuhen d'Igualada que dintre poch será un fet l'enllàç d' aquella important població ab Barcelona per medi del camí de ferro econòmich que, arrancant d'allí, passa per Claramunt, Capellades, Piera y Masquefa y vá á trobar en Martorell lo ferrocarril de Tarragona. Las obras de fábrica están gayre bé termenadas y's creu que avans d'un any podrá tenir lloch l'inauguració. Aquellas industriosas comarcas están, donchs, d' enhorabona.

—En la dita població d'Igualada s'ha reorganisat, á iniciativa del Il-lm. Sr. Bisbe d'esta Diócessis, la conferencia de hòmens de Sant Vicens de Paul, ab gran aplaudiment de tota la gent sensata y la natural alegría dels pobres.

—Lo premi adjudicat pel jurat del certámen obert per la Societat econòmica d'Amichs del País, de Barcelona, l'ha guanyat l'autor d'un bust representant al inoblidable escriptor catalá D. Pau Piferrer.

—Sembla que'ls funerals del Sr. D. Antoni Lopez, (q. a. c. i.) se celebrarán en la Catedral Basílica de Barcelona ab desusada solemnitat. Per eixa fúnebre ceremonia s'está construint, baix la direcció del eminent arquitecte D. Joan Mortorell, un túmul de ferro batut, de gust gòtich, inspirat en las construccions d' aquet genre del segle XIV. Tindrá nou metres d'alsaria è hi cabrán més de trescents llums. Aquesta obra d'art será regalada després per la familia Lopez á la Santa Iglesia barcelonina.

—A Palma de Mallorca vá á celebrarse un congrés femení nacional. Nostre company *El Ancora* publica la llista de las ciutadanas que forman la comissió organisadora, las quals son en número de nou, trobantse entre ellas solament una *senyoreta*. Las altras serán probablement *senyoras* y casadas y *de sobras* donas de sa casa.

—Pel correu de Berga, mes fetxada á Barcelona, y dirigida á La Voz de Monserrat, hem rebut una atenta comunicació del Sr. President del *Centre Catalá* acompanyantnos un exemplar en castellá de una exposició dirigida al Rey pel citat *Centre* queixantse de l'inmoralitat electoral d'Espanya. No'ns es possible insertarla per sa llarga extensió, mes agrahim la cortesía.

ESCANDALL DEL MERCAT DE VICH.

(Dia 3 de Febrer de 1883.)

	Quartera.	Hectólitre.		Quartera.	Hectólitre.
	Ptas. cs.	Ptas. cs.		Ptas. cs.	Ptas. cs.
Xexa. . . .	17'75	24'97.	Blatdemoro..	13'50	18'99.
Forment. . .	16'50	23'22.	Mill.	13' »	18'29.
Mestall. . . .	14' »	19'69.	Fajol.	10' »	14'05.
Ségol	12'50	17'58.	Fabas.	15'50	21'82.
Ordi.	9'50	13'35.	Llegum. . . .	17'50	24'62.
Cibada. . . .	8'50	11'94.	Fasols.. . . .	21' »	29'54.
Espelta. . . .	6' »	8'44.	Ciurons.. . .	21' »	29'54.

Bibliografía.

Aragon histórico, pintoresco y monumental.—Hem rebut los dos primers quaderns d'aquesta obra que han començat á publicar, ab la col-laboració de distingits escriptors, los senyors D. Sebastiá Montserrat de Bondia y D. Joseph Pleyan de Porta. L'idea iniciada per En Parcerisa y, ab l'ajuda d'En Piferrer, començada y mal-lograda després, ha deixat, no obstant, fondas arrels, y d'açò son bona prova las publicacions de las societats excursionistas de Catalunya y Valencia, l'*Album de Lleyda*, que publica 'l mateix Sr. Pleyan de Porta, y ara eixa magnífica obra qu'es un verdader monument alçat á Aragó.

Pera portarla á cap no's plányen gastos ni sacrificis y, pel que nosaltres sabem, son mólt competents y mólt ben elegidas las plomas que pera ella treballan. Y en quant á la part artística no hi há més que mirar los dos quaderns publicats per convèncers de que será mólt notable. Apart del bon nombre de gravats que acompanyan al text, han vingut ab los dessusdits quaderns dúas láminas heliográficas mólt ben deixadas, representant l'una la ciutat de Fraga y l'altra 'l monastir de Sant Miquel d'Osca.

La part tipográfica está á l' altura de lo demés, ab sa bonica estampa elzeviriana y son magnífich paper, expressament fabricat per l'obra en que'ns venim ocupant.

Resumint, la publicació del *Aragón histórico, pintoresco y monumental*, honra en gran manera á sos editors y es digna de que la recomanem, com la recomanam, á totas las personas que s'interessan pels monuments y las glorias de las diversas comarcas de la Península.

—

Las Hermanitas de los ancianos desamparados.—Aquest es un petit y senzill llibret que dona més gust de llegir que altres mólt més grossos y mólt més bonichs. Ve á ésser una historieta del institut espanyol que, com diguérem dias arrera, per especial disposició de Sa Santedat se distingirá pel dessusdit títol del altre francès, que s'anomena *Les Petites Sœurs des Pauvres* y que té diferentas casas establertas á Espanya.

Aquets apuntes histórichs han sigut publicats per l'Associació de Catòlichs de Valencia, á la qual se deu, si no la fundació, la formalisació y desenrotllament de tant benèfich institut. D'ells se despren que hi há en l'actualitat fundadas y en estat floreixent 30 casas en diferents poblacions, totas importants, com Valencia, Saragoça, Cabra, Oliva, Búrgos, Castelló de la Plana, Almería, Santiago de Galicia, Alcoy, Guádix, Yecla, Xátiva, Calatayud y Palencia y altras 11 casas que, segons creu l'Associació, podrán estar definitivament establertas dintre un any, ó sia als cumplirse'ls primers deu anys de la fundació del institut, que's realisá en 11 de Maig de 1873.

© Biblioteca Nacional de España

Hi há además en lo citat llibre diferents articlets tocants á las necessitats de las fundacions, á las condicions de las Germanetas y á las circunstancias que deuhen concorre en las noyas que desitjen entrar en la institució.

Aquest quadernet deu tenirlo tota persona cristiana y amiga dels pobres.—*H.*

—

DIÁLOGO ENTRE UN MATERIALISTA Y LA SANA RAZON.—Tal es lo títol que porta un opúscol que acaba de donar á la estampa lo Sr. D. Francisco de P. Galard, conegut ja ventatjosament per algunas altras publicacions y sobre tot com autor d'una apreciabilíssima gramática hispano-francesa, que li ha merescut llausangeras alabansas de part dels més distiugits professors d'esta llengua.

Que'l materialisme es lo cranch que rosega las entranyas de nostra societat, es una veritat com un temple, reconeguda per tothom que tinga sisquera un dit de front. Los publicistas catòlichs més aventatjats han combatut victoriosament los malhaurats errors de tant impía secta, deixant á sos corifeus completament desacreditats en lo camp de la rahó. Mes las conclusions materialistas esencialment comanadissas á la frágil naturalesa humana, han pres possessió de las intel-ligencias senzillas del poble, incapaças altrament de compendre los arguments metafisichs que acusan llur falsetat. Y veus'aquí en què's funda l'oportunitat del esmentat opúscol del Sr. Galard. En estil senzillíssim, en una forma altament popular, combat y destrossa al materialisme victoriosament, en sos últims reductes ab una força d'argumentació que contrasta notablement ab la senzillesa del estil y de la forma.

Per los motius exposats no dubtam en recomanar aquesta nova producció del Sr. Galard.—*V.*

Correu General.

NACIONAL.

—

L'any 1883 s'inaugurá en Espánya ab una crísis, però crísis ministerial que en aquesta terra de desditxas no sol ésser de las crísis més importants. Una crísis ministerial aquí no significa gran cosa y no preocupa regularment més que als empleats, als que poden cobrar de nou y als que poden deixar de cobrar. Diu l'adagi que *com més anem, ménos valem*, y vulgarment se diu també, quan entra una nova situació gubernamental, ja sia en l'ordre privat, ja en l'ordre públich: *Deu perdó als passats*. Vulgar será açò, mes en lo nostre cas espantosament cert. Cada gobern nou sol representar una nova carga pel ciutadá.

Mes allò de que la gent s'ha aturdit en los dias que s'estava fent la nova *combinació* ministerial, era aquell sonar noms d'unas mateixas personas pera distintas carteras. Se preguntava la gent: y tal persona ¿es bona igualment pera encaminar bé la justicia que per administrar l'Hisenda? Y tal altra ¿es de la mateixa manera capaça pera mirar com cal pel foment de la nació que pera regir los destins de las colonias?—Y'ls fets responguéren que sí, per més que la gent quedés ab la boca oberta.

¡Ditxosa nació la nostra! hi há que exclamar després de veure que som mólts per gobernar y tots y cada hú bons pera qualsevol gobern. Si bé que hi há gent mólt ignocenta. Gent que no compren com En Nuñez de Arce, *verbi-gratia*, se fica en assumptos ultramarins, en lloch de dedicarse simplement á fer versos, d'aquells séus esculturals, y á seguir cantant *la Duda* en compta d'anarse á enfonzar en los abismes de *la Deuda*. ¡Com si d'açò no n'hi hagués admirables precedents en nostra patria y fora d'ella! ¿Per ventura no eran també poetas y somniadors los politichs francesos Chateaubriand y Lamartine? ¿No recorda tothom que un dels predecessors en lo ministeri d'En Nuñez de Arce fou lo nostre fogós Balaguer? Y 'l mateix Castelar, ex-president de la república, ¿no es poeta que continuament está fent versos sens rima, encara que rimats no n' haja fet més que una *décima* per un *sereno?*...

Mes, deixant en sa tonta badoquería á la gent que s'admira per tant poca cosa, preguntemnos: ¿què durá lo nou ministeri á l'Espanya? Se diría que porta la mort, puix entrar ell y començar á morir la gent granada, ha estat una sola cosa. La gent també s'ha admirat que's morissen las personas ricas. Estam tant acostumats á vèurelas en tant alt graó, que fins sembla que se'ns fa extrany que pugan morirse. Després d'En Lopez, En Salamanca. Aquest guanyava á aquell en una cosa, en que era una figura més ovirada, més nacional per dirho bé. Y es qu'En Salamanca era home de tota lley d'aventuras y, además, vivia á Madrit. Viure á Madrit es un requisit necessari pera ésser ben espanyol. Los extrangers no coneixen altres espanyols que'ls madrilenys, y tal volta hi há en açò prou lògica. ¿Si será això que'n dihem Espanya una simple ilusió nostra?

Mes no s'ha mort solament la gent rica, també ha rebut l'art en la persona de Matilde Díez. La Díez era una còmica de xeixanta anys que's reya, perque podía riures, de las còmicas millors d'avuy en dia. Y veheuse aquí que l'artista qu'en vida havía rebut mil despreeis dels empressaris, ara morta s'ha vist per ells cuberta de coronas, y com á dol per la sua mort, han posat grans faixas negras en los cartells dels teatres. No ho extranye la pobre Díez: es que algun colp los ha de tocar á ells fer la comedia.

Mes totas aqueixas morts han sigut, promptas sí, mes reposadas, quietas. La gent se n'ha adonat mólt, mes no s'ha espantat com al veure morir al aereonanta Mayet, cayent daltabaix d'una teulada. En açò 'ls espanyols hem demostrat més habilitat que aqueix pobre capitá extranger. Lo company espanyol que portava en l'ascensió arrivá á terra tant quiet y tranquil. Res, los espanyols sempre cayem de peus.

Mes no cayem en la gracia y misericordia del gobern, que'ns fa caure á nosaltres d'esglay tot cridant 65,000 hòmens á las armas sens causa justificable. Per aquest camí arrivarem á ésser una nació sense *paysans*, un poble de sorges... ó millor, un poble de gent inservible, per més cridada que sía al *servey*. Convindría que algú competent estudiés aquesta qüestió de las quintas, qu'es realment una de las cosas que més empobreixen á la nació y més vician als jóvens.

Per'acabar una de fresca, treta de *La Correspondencia*:

«Sembla que vá á ésser pensionat lo torero Alonso, conegut per el *Toledano*, que ha deixat l'art de Pepe-Hillo pel diví art. La pensió atendrá á que puga prosseguir sos estudis ab lo célebre barítono Ronconi. Lo *Toledano* ha trobat son Mecenas en un ministre plenipotenciari d'una nació important, y no será extrany que temps á venir lo vejam en l'escena del real teatre.»

Deya l'inoblidable Massarnau, parlant cristianament, de las personas que's feyan opulents, y d'ell mateix quan heretá los bens de son germá, que *baixavan á ricas*. En lo cas contrari, deya que *pujavan á pobres*. Seguint la sua norma, y parlant *nacionalment*, direm nosaltres que aqueix *Toledano* ha baixat d'artista taurómach á cantador en taulas.

VICH.—Imprempta de Anglada.—1883.

© Biblioteca Nacional de España